

Cover: affiche uitgegeven in 1970 voor een opvoering door het Ballet Lydia Chagoll in Aarlen. (Amsab-ISG, Gent)

CHAGOLL
BALLETT

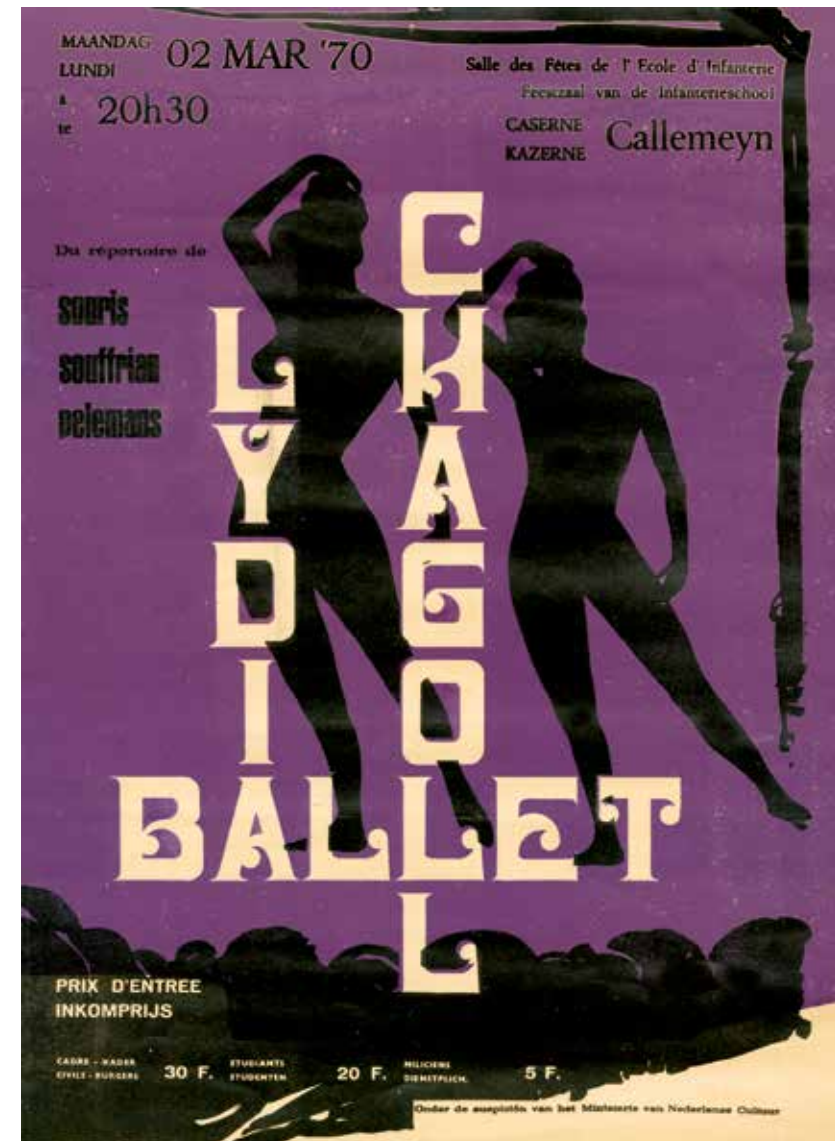

www.amsab.be

Vlaanderen
verbeelding werkt

Het archief van LYDIA CHAGOLL

Sofie VRIELYNCK

Amsab-Instituut voor Sociale Geschiedenis 2017

Het archief van **LYDIA CHAGOLL** (1952-1973, 1978-1998) (D/2005/003)

Sofie Vrielynck

Amsab-Instituut voor Sociale Geschiedenis 2017

Eindredactie: Paule Verbruggen
Vormgeving: Patricia Rau

ISBN: 9789077122587
Wettelijk depot: D/2017/4028/3
© Amsab-ISG, 2015

Bagattenstraat 174, 9000 Gent
info@amsab.be
www.amsab.be
www.facebook.com/AmsabISG

INLEIDING

1. Historische context van de archiefvormer.....5
2. Archieftheoretische inleiding.....6
3. Bibliografie7

INVENTARIS

- 1 Personalia en persoonlijke briefwisseling.....9
- 2 Opleiding en persoonlijke ontplooiing.....9
- 3 Carrière voor of naast Ballet Lydia Chagoll,
haar eigen balletgezelschap..... 10
- 4 Ballet Lydia Chagoll..... 11
- 5 Danspedagoge..... 14
- 6 Lesgeven 15
- 7 Carrière na een eigen dansgezelschap..... 16
- 8 Kroniek 17

INLEIDING

Historische context van de archiefvormer

Lydia Chagoll werd op 16 juni 1931 geboren als Lyda Aldewereld, een van de twee dochters uit een Joods-Nederlands gezin dat in België woonde. Reeds als kind danste ze graag en deed ze aan kunstijsschaatsen. Toen de oorlog uitbrak, vluchtte het gezin Aldewereld. Via omzwervingen kwam het uiteindelijk terecht in een Jappenkamp in Indonesië; moeder en dochters in een vrouwenkamp, vader als krijgsgevangene in een mannenkamp. Die ervaringen heeft Lydia Chagoll later neergepend en uitgegeven in *Zes jaar en zes maanden* (1981), *Buigen in Japenkampen* (1995) en *Hirohito, keizer van Japan. Een vergeten oorlogsmisdadiger?* (1988). In het kamp kreeg ze balletlessen van kampgenoten. Na de repatriëring belandde Lydia met haar familie in Nederland, waar ze vaststelden dat bijna alle andere familieleden waren omgekomen. Al die ervaringen maakten van haar een introvert kind dat zich vooral uitte via dans en beweging.

In 1948 begon ze aan de ULB Germaanse talen te studeren, maar ze bleef ook danslessen volgen. Ondanks de twijfels van haar ouders over een toekomst in het dansen, zette ze halsstarrig door. In 1952 organiseerde Lyda twee recitals in het Paleis voor Schone Kunsten, met de belofte dat ze zou stoppen bij negatieve recensies, maar die bleven uit. Ondertussen had ze de artiestennaam Lydia Chagoll en de Belgische nationaliteit aangenomen. De bal ging aan het rollen: de aanbiedingen kwamen vanzelf en ze maakte naam met balletten in tv-shows. Ze begon les te geven aan kinderen in de Muntshouwborg en behaalde in de École Supérieure des Études Choréographiques in Parijs een diploma danspedagogie. Haar pedagogische opvattingen reflecteren zich naast een pleidooi voor de opwaardering voor de danskunst in haar werk *Plaidoyer pour le Ballet Belge* (1960) en *Précis de l'enseignement de la danse classique* (1965).

In 1966 maakte Lydia Chagoll haar droom waar: ze richtte een internationaal balletgezelschap op, Ballet Lydia Chagoll, waarmee ze hoofdzakelijk eigen creaties opvoerde voor kinderen en jongeren. Gebrek aan subsidies maakte in 1970 het voortbestaan van het gezelschap onmogelijk. Die ontgoocheling, een scheiding en problemen met de halswervels deden haar stoppen met ballet. Chagoll behield wel het idee om de balletten te verfilmen en dat bracht haar in contact met Frans Buyens. In 1973 werkte ze een choreografie uit voor diens film *Waar de vogeltjes hoesten* en was ze zelf montage-assistente. Vervolgens was ze ook script- en regieassistent bij documentaires van Frans Buyens. Lydia Chagoll uitte zich cinematografisch met een eerste kortfilm gebaseerd op kinderteekeningen over het leven in een stad van de toekomst, *Laat mij minstens een beetje zon* (1975). Internationale weerklank kreeg ze met *In naam van de Führer*, een documentaire over het arische en niet-arische kind onder het naziregime (1977). Er volgden nog een publicatie, kortfilms en documentaires over dit thema. Haar persoonlijk engagement voor verdraagzaamheid en voor het lot van kinderen loopt als een rode draad door haar leven. De Lydia Chagoll-Stichting 'Voor de glimlach van een kind' richtte ze in 1978 op om ook anderen aan te moedigen zich het lot van kinderen aan te trekken. De stichting werd in 1994 ontbonden,

maar kreeg binnen de Koning Boudewijnstichting onmiddellijk een vervolg als het Fonds Lydia Chagoll. Jaarlijks wordt de Lydia Chagoll-Prijs toegekend aan een persoon, groep of vereniging die verdienstelijk werk levert ter bevordering van het respect voor kinderen.

In 1982 sneed ze met de film *Voor de glimlach van een kind* een nieuw taboe-onderwerp aan: kindermishandeling. Daaruit vloeiden opnieuw sociale activiteiten voort, in heel België werd een campagne gehouden rond de problematiek. Lydia Chagoll was medestichter van het vertrouwensartscentrum, sos-Enfants/sos-Kinderen (1983) en oprichter van de Werkgroep Kinderen in Gevangenis-sen (1985). Ondertussen maakte ze nog films in corealisatie met Frans Buyens, zoals *Tango-Tango* (1993) en *Weten Waarom* (1997). In die jaren publiceerde ze ook verhalen (*Het toekomstige verleden jaar*, 1998), gedichten (*La vieille dame et la fille nomade*, 1999) en leverde ze bijdragen voor publicaties (*De huid voorbij*, 1994). Een ander initiatief, de vzw Ik wil leren, die kinderen met moeilijkheden in de lagere school wilde helpen, kwam niet tot volle ontwikkeling.

Chagoll werkte mee aan *Lydia Chagoll 25 jaar ballet*, een boek over haar danscarrière dat in 2000 verscheen. Ze schreef ook nog een kinderopera met en voor kinderen, *Maître Tsa* (2002). Na de dood van Frans Buyens in mei 2004 begon ze de belangrijkste werken uit hun oeuvre uit te brengen op dvd.

Bibliografie

- *25 jaar ballet / Lydia Chagoll*, interviews door Els Brouwers, documentatie & dossier van Frans Buyens. - Berchem: EPO, 2002. - 287 pp. : ill.

Archieftheoretische inleiding

In 2005 werd het archief van Frans Buyens (1924-2004) in depot gegeven door zijn weduwe, Lydia Chagoll. Bij een eerste doorlichting werd al snel duidelijk dat er naast het omvangrijke archief van Frans Buyens, ook materiaal aanwezig was van Lydia Chagoll, over haar verleden als danseres, schrijfster, cineaste en sociale activiteiten waaraan ze haar naam verbond. Op basis van hun curricula vitae en biografieën werd het materiaal gescheiden. De grens werd getrokken tot het moment dat ze voor het eerst samenwerkten, met de film *Waar de vogeltjes hoesten*. Het archief van Lydia Chagoll bevat materiaal over haar danscarrière. Het is een mooie weerspiegeling van alle contacten die Lydia Chagoll had in de balletwereld, het lesgeven, de problemen met subsidies ... van de periode van 1955 tot en met 1972. Ook de volledige voorbereiding van het boek over haar danscarrière werd overgedragen. In functie van die kroniek werd het archief gemanipuleerd en werden er annotaties toegevoegd. Het materiaal over haar filmprojecten en haar sociale activiteiten (*Voor de glimlach van een kind*, *het Fonds Lydia Chagoll* en *vzw Ik wil leren*) werd overgedragen naar het archief van Frans Buyens, omdat Chagolls cinematografische en sociale activiteiten zo vervlochten zijn met die van haar man.

Het archief bevat 91 nummers in 10 archiefdozen (1,54 lopende meter) en bestrijkt de periode 1946-1998. Het kan geraadpleegd worden mits toestemming van de verantwoordelijke archivaris.

INVENTARIS

1 Personalia en persoonlijke briefwisseling

1. Rapport van het Algemeen Psychotechnisch Laboratorium
4 juni 1946
—— 1 stuk
2. Brief van Maurice Béjart over een gezondheidskwaal
25 maart 1959
—— 1 stuk
3. Brief aan Dr. Sluys over de blijvende gezondheidsproblemen
12 september 1968
—— 1 stuk
4. Brieven van leerlingen of ouders van leerlingen
1964-1969
—— 1 omslag
5. Dossier betreffende de aansluiting bij de vakbond (ABVV)
1964-1966
—— 1 omslag

2 Opleiding en persoonlijke ontplooiing

6. Diploma van literaire studies aan de Université Libre de Bruxelles (ULB)
12 oktober 1950
—— 1 stuk
7. Interview uit Humoradio van 25 mei
1958
—— 1 stuk

Plaidoyer pour le ballet Belge; Bruxelles; Anvers : Lumière; [1959]; 47 p.
N.B. Publicatie werd overgebracht naar de bibliotheek – MAD/695.22

8. Recensies betreffende *Plaidoyer pour le ballet Belge*
1959-1960
— 1 omslag
- Précis d'enseignement de la danse classique; Ledeberg; Gand; Erasmus ;
[1965] ; 69 p.
N.B. Publicatie werd overgebracht naar de bibliotheek – MAD/695.21
9. Recensies en briefwisseling betreffende *Précis d'enseignement de la danse classique*
1965 en 1968
— 1 omslag
10. Briefwisseling betreffende een rapport over het diploma van scenische dansleraar
1965
— 1 omslag

3 Carrière voor of naast Ballet Lydia Chagoll, haar eigen balletgezelschap

11. Programma van Lydia Chagoll in het Paleis voor Schone Kunsten op 15 en 17 februari
1952
— 1 stuk
12. Notitieboek met gegevens van opvoeringen van Lydia Chagoll
[1952-1966]
— 1 stuk
13. Contracten met dansers
1956-1957, 1960 en 1962
— 1 omslag
14. Programma's van de KVS, Alhambra, het Paleis voor Schone Kunsten en andere
1954-1960
— 1 omslag
15. Recensies betreffende opgevoerde stukken
1952-1959
— 1 omslag

16. Recensies en programma's betreffende het ballet van de 20ste eeuw (M. Béjart) in de Muntchouwburg
1960-1965
— 1 omslag
17. Dossier betreffende choreografieën
[voor 1966]
— 1 omslag
18. Dossier betreffende recensies voor dagbladen door Lydia Chagoll
1955-1960
— 1 omslag
19. Briefwisseling betreffende voorstellen voor televisie en sollicitaties
1961 en 1964-1970
— 1 omslag
20. Brieven van Michel Vincineau
1964-1966
— 1 omslag
21. Briefwisseling met Kongres Kerk en Kunst en Stichting Festival voor de werkende jeugd
1965-1967
— 1 omslag

4 Ballet Lydia Chagoll

22. Doorslagen van uitgaande brieven
1965- 1970
— 1 pak
23. Briefwisseling (alfabetische volgorde)
1965-1970
— 1 omslag
24. Briefwisseling betreffende de RTBF, impresario's in binnen- en buitenland
1965-1970
— 1 omslag
25. Ingekomen brieven
1966-1970
— 1 omslag

26. Briefwisseling met de dienst voor volksontwikkeling van het Ministerie voor Nationale Opvoeding
1966-1970
— 1 omslag
27. Briefwisseling met service de l'éducation populaire de la Ministère de l'éducation nationale et de la culture
1966-1970
— 1 omslag
28. Briefwisseling met het Ministerie van Buitenlandse Zaken en de Ambassade
1968-1970
— 1 omslag
29. Briefwisseling betreffende audities
1966-1967
— 1 omslag
30. Sollicitatiebrieven van dansers en danseressen
1966-1968
— 1 pak
31. Sollicitatiebrieven van dansers en danseressen
1966-1970
— 1 omslag
32. Voorbeelden voor het opstellen van contracten
s.d.
— 1 omslag
33. Briefwisseling en contracten van buitenlandse dansers en danseressen
1966-1969
— 1 pak
34. Briefwisseling en contracten met dansers en danseressen
1966-1970
— 1 pak
35. Overeenkomsten met BRT en RTB
1966-1972
— 1 pak
36. Dossier betreffende balletvoorstellingen voor kinderen
1967-1968
— 1 omslag
37. Briefwisseling betreffende administratie
1967-1970
— 1 omslag
38. Dossier betreffende Pimentel Productions
1966-1968
— 1 omslag
39. Briefwisseling betreffende aanvragen voor balletvoorstellingen
1966-1970
— 1 pak
40. Briefwisseling betreffende administratie
1967-1969
— 1 omslag
41. Briefwisseling en administratie betreffende voorstellingen in de Beurschouwburg te Brussel
1967-1970
— 1 omslag
42. Briefwisseling betreffende gastchoreografen, balletoptredens en audities van buitenlandse dansers en danseressen
1967-1969
— 1 pak
43. Doorslagen van uitgaande brieven betreffende optredens
1969-1970
— 1 pak
44. Dossier betreffende Sabam en voorstellingen
1969-1970
— 1 omslag
45. Subsidiedossier
1969
— 1 omslag
46. Briefwisseling met Bobbejaan Schoepen betreffende gastoptredens van dansers of danseressen van het Ballet Lydia Chagoll
1969-1970
— 1 omslag
47. Briefwisseling met buitenlandse dansgezelschappen
1969-1970
— 1 omslag

48. Briefwisseling
1970-1971
— 1 omslag
49. Briefwisseling met Les Grands Ballets Canadiens
1970-1971
— 1 omslag
50. Scenario's van balletopvoeringen
s.d.
— 1 omslag
51. Programma's van balletopvoeringen
s.d.
— 1 omslag
52. Persknipsels betreffende balletopvoeringen
1967-1969
— 1 omslag
53. Voorbereidende nota's betreffende de subsidieaanvraag
s.d.
— 1 omslag
54. Briefwisseling betreffende subsidies
1969
— 1 omslag
55. Dossier betreffende subsidieaanvragen van het Ballet Lydia Chagoll.
1969
— 1 omslag
56. Dossier betreffende de opdoeking van het Ballet Lydia Chagoll.
1969-1970
— 1 pak

5 Danspedagoge

57. Briefwisseling betreffende het Theatre Royal de la Monnaie
1961-1967
— 1 omslag

58. Dossier betreffende het geven van balletlessen aan de Stedelijke Muziek-
academie te Aalst
1962-1963
— 1 omslag
59. Briefwisseling met de Koninklijke muziekconservatorium te Brussel
1968
— 1 omslag
60. Dossier betreffende de oprichting van de Balletschool Wemmel
1972
— 1 omslag
61. Briefwisseling betreffende het geven van balletlessen
1972-1973
— 1 omslag

6 Lesgeven

62. Briefwisseling met de RITCS en INSAS
1962-1971
— 1 pak
63. Cursussen aan de INSAS (Institut National Supérieur des arts du spec-
tacle et technique de diffusion)
1962, 1967
— 1 pak
64. Omzendbrieven en verslagen van het leraarscollege van de RITCS
1969-1970
— 1 omslag
65. Dossier betreffende het lesgeven aan de RITCS
[1970-1971]
— 1 pak
66. Ingekomen brieven betreffende het geven van lessen
1972
— 2 stukken
67. Cursus over volkdans aan de Volksdanscentrale voor Vlaanderen v.z.w
s.d.
— 1 stuk

68. Cursus over de geschiedenis van het kostuum
s.d.
— 1 omslag
69. Documentatie over buitenlandse wetgeving en dansgezelschappen
s.d.
— 1 pak
70. Documentatie over Hindoe-balletten
s.d.
— 1 pak
71. Documentatie betreffende anatomie
s.d.
— 1 omslag

7 Carrière na een eigen dansgezelschap

72. Dossier betreffende optredens in Klein Klein Kleutertje op de BRT
1972-1974
— 1 omslag
73. Briefwisseling betreffende de kandidatuur voor het Ballet van Vlaanderen
1968-1970
— 1 pak
74. Proefdruk van de dichtbundel 's'échapper par l'entrebaillement d'une porte'
s.d.
— 1 omslag
75. Proefdruk van het kinderboek 'Van A tot Zet, alles even gek'
s.d.
— 1 omslag
76. Dossier betreffende de Stichting Auschwitz vzw
1990, 1992 en 1995-1997
— 1 omslag

8 Kroniek

77. Dossier betreffende de mondelinge getuigenis van Lydia Chagoll afgenomen door Els Brouwers als basis voor een kroniek
1986
— 1 omslag
N.B. De cassetten werden overgebracht naar het Departement B&G
78. Concept en ideeën
s.d.
— 1 omslag
79. Voorbereidende nota's met documentatie over de periode 1952-1970
s.d.
— 1 pak
80. Lijst van de optredens en activiteiten van Lydia Chagoll
1952-1970
— 1 stuk
81. Dossier betreffende de bijdrage van Jeanne Brabants
s.d.
— 1 omslag
82. Dossier betreffende de inleiding gedocumenteerd met krantenrecensies
s.d.
— 1 omslag
83. Dossier betreffende een tekstbijdrage met aantekeningen
s.d.
— 1 omslag
84. Dossier betreffende een voorlopig eerste versie van de tekst
s.d.
— 1 pak
85. Dossier betreffende aanvullingen en verbeteringen van de eerste versie
s.d.
— 1 pak
86. Dossier betreffende de originele niet verbeterde versie voor de kroniek
s.d.
— 1 omslag

87. Dossier betreffende de verbeteringen door Frans Buyens en Lydia Chagoll
s.d.
— 1 pak
88. Een tweede versie
s.d.
— 1 omslag
89. Brief van uitgeverij EPO aan Lydia Chagoll en Frans Buyens met in bijlage
de teksten
s.d.
— 1 omslag
90. Dossier betreffende de samenwerking met Els Brouwers
2001
— 1 omslag
91. Brief betreffende de planning voor de lancering van de kroniek
2002
— 1 stuk

Amsab-Instituut voor Sociale Geschiedenis

Amsab-Instituut voor Sociale Geschiedenis (Amsab-ISG) is het erfgoedcentrum van sociaal, humanitair en ecologisch geëngageerde bewegingen. Het verzamelt en bewaart roerend en immaterieel erfgoed over diverse thema's zoals arbeid, migratie, milieu, sociale emancipatie, Noord-Zuidrelatie, mensenrechten, gender, vrede ... Je vindt er archieven, kranten en tijdschriften, brieven, affiches, foto's, films, boeken, postkaarten en zo veel meer van organisaties en personen die zich met die thema's bezighielden en -houden.

Amsab-ISG ontsluit dat erfgoed en brengt het via publiekprojecten naar een zo breed mogelijk publiek. Daarnaast geeft het het tijdschrift *Brood & Rozen* en verschillende populair-wetenschappelijke publicaties over sociale geschiedenis uit. Amsab-ISG stimuleert en faciliteert ook wetenschappelijk onderzoek en profileert zich op het (inter)nationale wetenschappelijke forum.

www.amsab.be – info@amsab.be
www.facebook.com/AmsabISG
@AmsabISG

**U MAAKT GESCHIEDENIS
WIJ BEWAREN ZE**

Vlaanderen
verbeelding werkt